

*Pylypenko Nataliia, Municipal Establishment
Kharkiv Humanitarian-Pedagogical Academy of Kharkiv Regional
Council, methodist*

Retrospect analysis of aesthetic culture

***Пилипенко Наталія, Комунальний заклад
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради, методист***

Ретроспективний аналіз поняття «естетична культура»

На сучасному етапі розвитку суспільства поглиблюються та прискорюються загальносвітові, соціально-економічні, політичні, соціокультурні процеси, якими визначається розвиток людства на певному етапі його життєдіяльності.

Як доведено в працях багатьох учених ХХ століття (Б. Ананьєва, В. Асмуса, Л. Божовича, Л. Виготського, С. Гольдентрихта, М. Гальперіна, І. Джидарьяна, О. Запорожця, І. Зязюна, І. Кона, Л. Левчука, О. Леонтьєва, В. Лутаєнко, С. Рубінштейна, П. Якобсона та ін.), мистецтво тісно пов'язане з розвитком інтелектуальної та емоційно-чуттєвої сфер людини й задовольняє одну з її найвищих потреб – художньо-естетичну.

Мета статті – визначити сутність поняття «педагогічна технологія» та охарактеризувати основні етапи її визначення.

Основні завдання:

- 1) визначити підходи до процесу підготовки вчителів до певного виду діяльності;
- 2) розкрити сутність поняття «педагогічна технологія»;
- 3) визначити вихідні психолого-педагогічні позиції технології диференційованого навчання;

- 4) виокремити рівні педагогічної технології;
- 5) визначити вимоги до технологічного процесу та критерії ефективності й оптимальності при виборі педагогічної технології.

Нині в українському суспільстві набувають актуальності ідеї виховання інтелігентної, культурної, освіченої людини, яка спроможна засвоїти, творчо переробити й утілити в практику національні історико-культурні цінності. Виховання такої особистості є головним завданням сучасної педагогіки й може здійснюватися лише завдяки всебічній ґрунтовній фаховій підготовці. Тож у Національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ столітті підготовка педагогічних працівників проголошена центральним завданням модернізації освіти, провідним принципом державної освітньої політики [5, 4].

Якщо аналізувати наявний у практиці досвід підготовки вчителів початкової школи, не з позиції змісту, а з позиції форми, можна умовно визначити кілька підходів до процесу підготовки вчителів до певного виду діяльності:

1. інформаційний, спрямований на засвоєння студентами основ знань;
2. особистісний, спрямований на особисте вдосконалення майбутніх учителів;
3. діяльнісний, спрямований на оволодіння певними практичними вміннями.

Причому, кожний із зазначених підходів може поєднуватися з іншими, або здійснюватися відносно самостійно.

Вибір одного з цих підходів принципово важливий для розробки структури підготовки вчителів, тому що від цього процесу залежить вибір активних форм і методів фахової підготовки.

Очевидно із зазначеного вище, що продуктивність дидактичної діяльності пов'язують із рівнем оволодіння педагогічною технологією.

Для педагогів ринкової системи освіти І. Підласий пропонує розуміти технологію виховання й навчання як «комплексний педагогічний вплив,

що дає можливість одержати педагогічний продукт заданої кількості та якості відповідно до запрограмованих витрат часу, сил і засобів» [3].

Учитель повинен перетворитися на педагога-технолога, а учень – стати активним учасником процесу навчання. Методична майстерність сучасного вчителя має формуватися «не завдяки забезпеченню його великою кількістю готових рецептурних посібників і широкому послуговуванню готовими поурочними розробками. Йому потрібні передусім фундаментальні знання базового предмета, висока загальна культура та ґрунтовна дидактична компетентність».

У сучасній педагогічній літературі досі не існує єдиних, вичерпних визначень понять «освітні», «педагогічні» технології. Деякі дослідники налічують близько 300 тлумачень цих термінів, що різняться за змістом. Одні науковці під терміном «технологія» розуміють управління педагогічними процесами, інші – способи організації діяльності учнів, різноманітні методи та прийоми досягнення педагогом навчальної мети. У глосарії термінів ЮНЕСКО поняття «педагогічна технологія» трактується як конструювання й оцінювання освітніх процесів шляхом урахування людських, часових та інших ресурсів для досягнення освіти [1, 93-95].

Ф. Янушкевич і Ч. Куписевич під технологією навчання розуміють сукупність методико-організаційних дій, спрямованих на оптимізацію процесу навчання завдяки раціональному застосуванню в цьому процесі сучасних технічних засобів і дидактичних матеріалів, у тому числі й комп'ютери.

М. Кларін, аналізуючи певний досвід, пропонує розглядати «технологію навчання» й «технологію в навчанні». Технологію навчання він пов'язує зі створенням оптимальних методик викладання, а технології в навчанні – із застосуванням різноманітних дидактичних засобів.

Акцентуючи увагу на діяльності педагога як на процесі безперервного вирішення різних педагогічних завдань, М. Поленова подає педагогічну технологію як «сукупність науково обґрунтованих способів організації

педагогічної діяльності (у тому числі способів і педагогічного впливу на самого себе й на вихованців), здійснення яких сприяє оптимальному вирішенню поставлених завдань» [4].

Педагогічною технологією відповідає на запитання: як у який спосіб (методами, прийомами, засобами) досягти поставленої педагогічної мети, запроваджуючи порядок різних моделей навчання.

Так, В. Беспалько визначає педагогічну технологію як систематичне та послідовне втілення на практиці заздалегідь спроектованого педагогічного процесу.

Технологія навчання відображає шлях засвоєння конкретного навчального матеріалу в межах педагогічної технології. Деякі дослідники називають її ще й дидактичною технологією .

П. Гусак технологію навчання розглядає як науково обґрунтовану організацію навчально-пізнавальної діяльності учнів у структурі певної педагогічної системи. Автор стверджує, що технологія визначає спосіб реалізації змісту освіти, що передбачений навчальними програмами, системою методів, форм і засобів навчання з позицій ефективного забезпечення діагностичних цілей.

Важливим в аспекті проблеми дослідження є аналіз визначених П. Гусаком вихідних психолого-педагогічних позицій технології диференційованого навчання [2]:

1. визнання особистості учня як центральної фігури навчального процесу;
2. урахування індивідуально-типологічних особливостей учнів в організації навчального процесу;
3. оптимальне поєднання індивідуального характеру засвоєння знань із колективною організацією навчальної діяльності учнів;
4. варіативність цілей і змісту навчання, способів діяльності, організаційних форм і засобів навчання;
5. свобода й самостійність учнів у виборі власної траєкторії навчання;

6. систематичний зворотний зв'язок, побудований на засадах об'єктивності оцінювання знань і вмінь учнів;

7. завершеність навчання, що зумовлюється структуруванням змісту навчального матеріалу та повним засвоєнням кожної його структурної одиниці;

8. організаційно-методичне забезпечення навчального процесу на основі врахування механізмів управління;

9. стимулювання позитивної мотивації навчально-пізнавальної діяльності учнів і вчителів.

На підставі аналізу зазначених позицій майбутні фахівці можуть здійснювати дослідницьку діяльність у процесі навчання учнів початкової школи, оцінювати результати втілення конкретної технології в педагогічний процес, передбачити перспективу роботи завдяки принципу оптимізації в школі.

Отже, поняття «педагогічна технологія» вживається на трьох ієрархічно взаємопов'язаних рівнях:

1) загальпедагогічному (загальнодидактичному, загальновиховному), яким характеризується цілісність освітнього процесу в конкретному регіоні, навчальному закладі, на певному щаблі навчання тощо (у зазначеному контексті педагогічна технологія синонімічна організаційно-педагогічній системі);

2) частно методичному (предметному), на якому вона характеризується як сукупність методів і засобів для реалізації певного змісту навчання й виховання в межах одного предмета (у цьому випадку «педагогічна технологія» вживається в дефініції «приватна методика»);

3) локальному, яким визначається технологія як технологію окремих аспектів навчально-виховного процесу, вирішення приватних дидактичних і виховних завдань (наприклад, технологія формування понять, технологія виховання окремих особистісних якостей, технологія уроку, технологія самостійної роботи тощо) .

Отже, технологічний процес має відповідати таким вимогам:

- 1) бути заздалегідь спрогнозованим;
- 2) мають бути визначені необхідні кінцеві параметри (показники якості) створюваного продукту; визначено ресурси й засоби для одержання продукту;
- 3) створено оптимальні умови з метою реалізації процесу.

Вибір найбільш ефективної педагогічної технології для підготовки компетентного фахівця, спроможного ефективно здійснювати основні функціональні обов'язки вчителя початкових класів завдяки виробленим спеціальним компетенціям, має здійснюватися поетапно:

- 1) педагогічною технологією передбачається наближення навчального середовища до професійних умов;
- 2) педагогічною технологією здійснюється інтеграція навчальної та професійної діяльності тих, хто навчається, підвищується рівень ефективності навчання, оскільки зорієнтує студентів на повне й цілісне бачення своєї професійної діяльності від цілепокладання до аналізу кінцевих результатів праці;
- 3) педагогічною технологією передбачається стимулювати професійно-педагогічне й особистісне самовизначення студентів, сприяти процесу становлення нестандартного творчого педагога-професіонала, цікавого для дітей .

Із нашого погляду, критеріями ефективності й оптимальності при виборі педагогічної технології слід визначити:

- 1) кінцевий результат упровадження педагогічної технології, що являє собою професійну компетентність випускника й дає можливість йому з самого початку самостійної професійної діяльності грамотно виконувати професійні обов'язки вчителя початкових класів, при цьому період адаптації до професійної діяльності має практично дорівнювати нулю;
- 2) мінімізація сил, засобів і часу викладача вищого навчального закладу та студентів.

Незважаючи на різні підходи до пояснення суті та змісту педагогічної технології, вона покликана створювати оптимальні умови для вирішення практичних завдань і є процесом комплексного впливу на особистість, на формування її загальної культури.

Отже, очевидно, що майбутнє за системою навчання, яка б вкладалась у схему учень – технологія – учитель, за якої учитель перетворюється на педагога-технолога, а учень стає активним учасником процесу навчання.

Список літератури:

1. Глосарий современного образования : терминолог. словарь // Народ. образование.– 1997. – № 3. – С. 93-95.
2. Гусак П. М. Теорія і технологія диференційованого навчання майбутніх учителів початкових класів : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / П. М. Гусак. – К. : Нац. пед. ун-т ім. М. Драгоманова., 1999. – 38 с.
3. Подласый И. П. Педагогика: новый курс : учеб. для студ. пед. вузов : в 2 кн. / И. П. Подласый – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000. – Кн. 1: Общие основы. Процесс обучения. – 576 с.
4. Поленов М. Е. Педагогическая технология : учеб. пособие / науч. ред. М. Е. Поленова. – Белгород : Изд-во БГУ, 1998. – 400 с.
5. Попова В. Л. Естетична підготовка вчителів у діяльності педагогічних курсів Слобожанщини (кінець ХІХ - початок ХХ ст.): дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / Харківський держ. педагогічний ун-т ім. Г.С.Сковороди. - Х., 2004.,с. 4.